

ԿԵԴԱՓԱՌ ԳԱՅՐԱՊԵՏԸ

ԽՄԲՈՎՐԱԿԱՆ

ՆՈՐ ԻՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԻ
ՃԱՆԱՊԱՐՏԻՆ

Լրացավ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ծննդյան 65-ամյակը: Ուրախարար այս առիթով Վեհափառ Հայրապետը բազմաթիվ բարենաղթություններ և շնորհավորանքներ ստացավ թե՛ հայաստանաբնակ մեր ժողովրդից և թե՛ Սփյուռքի հայությունից: Լավագույն նվերը, սակայն, ինքն իրեն մատուցեց Նորին Արքայունը՝ սկսվող ուսումնական տարվա շեմին կատարելով վերաբացումը Գևորգյան Ընմարանի:

Երջանկահիշատակ Վազգեն Ա Հայրապետի անկատար մնացած այս երազանքի իրականացմանը Գարեգին Ա Վեհափառը ձեռնամուխ եղավ իր գահակալության առաջին իսկ օրերից: Խորհրդանշական է, որ Հայաստանի երրորդ Հանրապետության ծննդյան հինգերորդ տարեդարձի նախօրեին տեղի ունեցավ այն, և որին իրենց մասնակցությունը բերեցին Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը և Լեոնային Արցախի Հանրապետության նորընտիր նախագահ Արկադի Դուկաչյանը, որը վկայությունն է թե՛ հայ ժողովրդի հոգևոր վերածնության և թե՛ հայոց պետականության ամրապնդման ու հարատևման գործում Ընմարանին վերապահված կարևորության:

Գևորգյան Ընմարանի բացման հանդիսության ժամանակ Վեհափառ Հայրապետն ասաց, որ ինքը ևս միջնորդավորված, անուղղակի ձևով եղել է այս Ընմարանի սանը, քանի որ Գևորգյան Ընմարանի քուրալում են թրծվել Հայ Եկեղեցու նշանավոր շատ դեմքեր, այդ թվում և՛ Նորին Արքայության ուսուցիչ Մեծի Տանն Կիլիկիո երջանկահիշատակ Գարեգին Ա Կաթողիկոսը: Վեհափառ Հայրապետի այս խոսքերի հետևողությամբ կարող ենք ասել, որ ինքը Գևորգյան Ընմարանի աշակերտը, սանը յինելուց հետո, նույն կերպ այնուհետև Ընմարանի միջնորդավորված ուսուցիչն է եղել մինչև Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս դառնալը՝ Կիլիկյան Աթոռից Հայրենիքում արձագանքվող ոգեշունչ և ոգեղեն քարոզներով, «Հովվական աստվածաբանության» ձեռնարկով և հեղինակած մյուս գործերով, ինչպես նաև իր բարձր հովանավորությամբ հրատարակված բազմաթիվ գրքերով, որոնցից շատերը որպես յասագիրք և լրացուցիչ ձեռնարկներ են ծառայել Էջմիածնի Հոգևոր Ընմարանի սաների համար:

Հայ Եկեղեցու բազմադարյան պատմության ընթացքում եղել են շրջադարձային պահեր, երբ Հայոց Կաթողիկոսներին է վիճակվել գլխավորել ժողովրդի՝ հանուն հոգևոր ինքնության և ազգային անկախության մղած պայքարը: Եղել են շրջաններ, երբ Հայոց Հայրապետների

ուներին է ծանրացել համեմատական խաղաղության տարիներին Եկեղեցու նորոգ պայծառացմանը և Հայրենիքի վերաշինությանը նվիրվելու նվիրական գործը: Հայոց պատմության նոր շրջանում առաջինի տիպարը եղել է Ներսես Աշտարակեցին՝ արծանանալով «Պաշտպան Հայրենյաց» կոչմանը, իսկ երկրորդի օրինակը՝ Գևորգ Դ Կաթողիկոսը՝ Գևորգյան Ընտարանի և «Արարատ» ամսագրի հիմնման, Մայր Աթոռի Զեռագրատունը ժամանակի չափանիշներով կարգի բերելու և մի շարք այլ ձեռնարկումների համար արծանանալով Մեծագործ կոչմանը:

Գարեգին Վեհափառի Կիլիկյան Աթոռում գահակալության տարիները համընկան լիբանանյան պատերազմի շրջանին, և Վեհափառը եղավ ոչ միայն գահակալը Կիլիկիո տարագիր Աթոռի, այլև «պաշտպան հայրենյաց» վտանգված լիբանանահայության համար՝ այդ ծանր տարիներին անգամ բարձր պահելով հայ մշակույթի և դպրության ջահը:

Գարեգին Վեհափառն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս դարձավ 1995 թվականի ապրիլի 4-ին, երբ ավարտված պատերազմից հետո Հայաստանը սկսել էր դանդաղորեն բուժել իր վերքերը և եկեղեցական կյանքի վերաշխուժացման, միջեկեղեցական հարաբերություններում ծավալված գործունեության, Ավետարանի խոսքը և Հայ Եկեղեցու կենդանի ավանդույթը և խորհուրդները ժողովրդի բոլոր խավերում քարոզությամբ հասու դարձնելու, ինչպես նաև ծավալված եկեղեցաշինության համար, որի դրսևորումներից մեկն էլ Գևորգյան Ընտարանի վերաբացումն է, Գարեգին Ա Վեհափառին կարելի է համեմատել միայն Գևորգ Դ Մեծագործ Կաթողիկոսի հետ:

Պատմությունը զարմանալի զուգահեռներ է գծում միշտ: Գևորգյան Ընտարանի վերաբացման խանդավառ մթնոլորտը, ճեմարանական նոր սերնդից ունեցած սպասումները ակամա մեզ ետ են տանում նախորդ դարի վաթսուներկու թվականները, երբ Գևորգ Դ Կաթողիկոսը ապագայի տեսլականով հանուն հայ ժողովրդի հոգևոր-մշակութային վերածնության և հաջորդ տասնամյակների ուրվագծվող արհավիրքներին ազգային-եկեղեցական նոր սերնդի պատրաստությանը դիմագրավելու համար անտեսելով բոլոր դժվարություններն ու խոչընդոտները և իր հասցեին հնչող մեղադրանքները, որոնք հաճախ դժբախտաբար ավելի շատ զազրելի էին, քան անգամ անարդար, նվիրվեց իր մեծագործ իրագործումների իրականացմանը: Երջանկահիշատակ Հայրապետի ծավալած այս մեծ գործունեությունը և ժամանակի կենդանի շունչը այնքան հարազատորեն արտացոլված ենք տեսնում Գևորգ Դ-ի անվանակոչության հերթական տարեդարձի առիթով 1869 թվականին «Արարատ» ամսագրի հոկտեմբերյան համարի խմբագրականի հետևյալ տողերում.
«Այն օրը ամենայն արգարամիտ և անկողմնասէր անձինք ուրախացած պէտք է լինին և երախտապարտ զգացմամբ համբուրած այն Վեհապետին շնորհաբաշխ և ազգախնամ Սուրբ Աջր, որ Հիմն ձգեց Հայկապ

Ուսումնարանի մը վանքին պարսպէն դուրս, Ուսումնարանի մը, որոյ Հիմը իւր նախորդաց ատեն քանի մի անգամ փորուած և Հողով լցուած էր, և այժմ Հսկայաքայլ շինութիւնը առաջ կ'երթայ և Աստուծով առաջիկա 1870 տարւոյն մէջ ՚ի գլուխ կ'ելնէ քաջութեամբ: Ահա անմահ յիշատակի արձան մի, ահա՛ Հաւատոյ և լեզուի Հաստատուն Նեցուկ մի, որ դարուց ՚ի դարս պիտի անմահացնէ ազգասէր Հիմնադրին Վեհափայլ անունը:

Բայց մի՞թէ այն որը բազմաթիւ խմբին մէջ թէ Հոգևորականաց և թէ աշխարհականաց չկային նաև այնպիսիներ, որ անտարբեր անունը սովորաբար կ'կրեն, կամ այնպիսիներ, որոնց Համար վարդը ևս ատելի է, վասն զի փուշ ունի իւր վերայ. ուստի և ամենայն դեղեցիկ ձեռնարկ իրենց մտաց կանգունովը ծուռ ու թիւր կ'չափուի: Անկարելի է, որ չ'լինէին կամ չ'լինին ազգին մէջ այնպիսի անտարբեր և վայրահաջ անդամք, բայց ժամանակին արդեացը թողցնելով ճշմարտութիւնը և ազգին եղած օգուտը պարզելու: այնպիսեանց առջևը մեք Համարձակ կարող եմք ասել, որ սատանայն ամենայն բարութեանց խափանողը կարող էր միայն նախանձիլ այն որուան փառաւորութեան վերայ և իւր արբանեակներովը յարձակիլ իրեն նման նախանձամիտ անձանց վերայ, նոցա միտքը չարաչար թունաւորելու և դիւահնար մեքենայիւք կաշկանդելու Համար:

Իսկ մեք մեր արդարամիտ և անկողմնասէր եղբարց Հետ խնդրելով մեր սիրելի ընթերցողներէն, որ իրենց գործակցութեամբ ՚ի դերև չ'Հանեն Վեհափառ Հայրապետին ազգաշահ նպատակները, Հապա փայլելով ճշմարիտ բարեպաշտութեամբ և ուսումնասիրութեամբ այս լուսաւոր գարուս մէջ՝ ջանագիր լինին Հեռեկի իրենց Հարց պայծառափայլ շաւղին, և մեր Հետը ուրախանալով Վեհափառ Հայրապետին եռանդնալից ջանացողութեան վերայ ՚ի պայծառութիւն ազգային Կրօնի, Լեզուի և Եկեղեցւոյ, աղօթող լինին նորա կենաց երկարութեանը Համար, որպէս զի Հետզհետէ բարեշուք զարդարի մեր Հասարակաց Մայր Սուրբ Էջմիածինը, և մեք Հարագատ որդիքս նորա Հետ զարգանամք լուսաւորութեան ասպարիղին մէջ»:

Տա Աստված, որ խաղաղութիւնը շարունակ թեւծի մեր Հայրենիքում, և Գարեգին Վեհափառը հանուն «Հայոց փոքր ածուի» շարունակի եկեղեցւաշեն և ազգաշեն բոլոր այն ձեռնարկումները, որոնց իրագործումը երազանքն է եղել նաև մեր նախորդ երանաշնորհ Հայրապետների, և մենք, ամեն անգամ Վեհափառ Հայրապետի ծննդյան հերթական տարեդարձը շնորհավորելիս, Նորին Սրբությանը շնորհավորենք նաև ազգաշեն-եկեղեցւաշեն հերթական ձեռնարկումի իրագործման համար: